



MUZEUM ZIEMI KOCIEWSKIEJ W STAROGARDZIE GDAŃSKIM

83-200 Starogard Gdański, ul. Boczna 2
tel. +48 (058) 562 46 75, fax +48 (058) 562 46 75
muzeum-starogard@wp.pl, www.muzeumstarogard.pl

Sprawozdanie merytoryczne z realizacji budżetu Muzeum Ziemi Kociewskiej w Starogardzie Gdańskim w roku 2020

W 2020 roku Muzeum Ziemi Kociewskiej udostępniało wystawy stałe w Baszcie Narożnej, w Ratuszu Miejskim oraz budynku administracyjnym przy ul. Bocznej 2. Od września podjęto starania, aby otworzyć Basztę Gdańską. Z powodu ograniczeń związanych z pandemią zwiedzanie muzeum było ograniczone, a jego działalność częściowo została przeniesiona do działań w mediach społecznościowych. Zasięg działań w mediach społecznościowych wyniósł aż 142127, z czego 6634 to komentarze i udostępnienia. Natomiast w 2020 roku wydano 259 biletów ulgowych, 125 normalnych, 450 bezpłatnych, 44 razy skorzystano z przewodnika po muzeum, 3 po mieście oraz przeprowadzono 5 lekcji muzealnych.

W Ratuszu Miejskim zorganizowano wystawę czasową z okazji setnej rocznicy powrotu Starogardu do Macierzy:

"ZE ŚWIATA CZTERECH STRON... W 100. lecie powrotu Starogardu do Macierzy"
(wernisaż 24 stycznia 2020; wystawa ze względu na pandemię przedłużona na cały rok).

Wystawa obrazowała wysiłek organizacyjny i materialny polskiego wychodźstwa niemalże na całym świecie, w tworzeniu Armii Polskiej we Francji. Dzięki jej powstaniu i symbolicznemu udziałowi w walkach na froncie zachodnim w 1918 roku, Polska stanęła w szeregach zwycięskiej koalicji, co umocniło naszą pozycję na konferencji pokojowej w Paryżu. Wystawie towarzyszyła opowieść o fenomenie losów polskiego żołnierza - tułacza na dalekich frontach Wielkiej Wojny, poszukującego drogi do odradzającej się Ojczyzny, która nie zawsze okazywała się być matką. Z historią Polaków zmierzających do kraju splótł się los gen. J. Hallera, który osobistym przykładem, patriotyczną żarliwością i militarnym profesjonalizmem potrafił zaszczepić podwładnym poczucie wiary w sens poniesienia nawet

najwyższych wyrzeczeń. Już w wolnej Polsce, a potem znów na obczyźnie - mimo trudnych wyborów politycznych - postać Generała ożywiała uczucia patriotyczne rodaków, a on sam do końca pozostał niezłomnym żołnierzem Niepodległej.

Natomiast w budynku administracyjnym przy ul. Bocznej 2 zorganizowano wystawy czasowe:

"Awangarda kociewska w projektach Kamili Froelke" (wernisaż 6 marca 2020 roku)

Kamila Froelke to projektantka mody, stylistka wizerunku. Jej pasją są suknie ślubne.

Rosnące zainteresowanie modą oraz chęć tworzenia własnych kolekcji, pokierowały ją na Akademię Sztuk Pięknych w Łodzi, gdzie z wyróżnieniem ukończyła kierunek - projektantka mody.

Jej autorska kolekcja "KF" została zaprezentowana podczas konkursu młodych projektantów Polskiej Akademii Mody w Poznaniu, otrzymując główną nagrodę - "Srebrną Pętelkę" za Ślub w Katedrze. Po raz pierwszy w historii, dwukrotnie w tym samym roku, i to właśnie za Awangardę Kociewską, otrzymała kolejną "Srebrną Pętelkę". Tradycja plus nowoczesność - to jest połączenie jakie złożyło się na kolekcję Awangardy Kociewskiej.

Każdy element garderoby, nawet zwykła koszulka czy prosta sukienka, może zyskać na atrakcyjności poprzez odpowiednie wykorzystanie dodatków czy kociewskich wzorów. Haft Kociewski to piękne kwiaty, dlaczego nie przenieść ich do sukien ślubnych, w których to właśnie Panna Młoda ma się czuć najpiękniej w swoim życiu.

Projekty zainspirowane są dziedzictwem Kociewia, które wciąż rozkwita jak łąki na kociewskich polach. Projektantka wprowadziła do kolekcji awangardę, a jej projekty przenoszą widza do eleganckiego świata pełnego koloru. Awangarda Kociewska to również kolekcja pięknych czepców haftowanych ręcznie.

Wrażliwa na piękno otaczającego ją świata, Kamila Froelke chętnie tworzy wymyślne kreacje na charytatywne pokazy mody. Charakteryzuje ją dbałość o szczegóły, zmysłowość, estetyka oraz niesamowita fantazja. Zwiedza świat by podążać za trendami mody i swoim klientkom dostarczać luksusu i elegancji. To bardzo utalentowana projektantka i stylistka wciąż zaskakująca siebie i swoich bliskich.

Awangarda Kociewska była prezentowana na zagranicznych wybiegach mody: dwukrotnie w Berlinie na Fashion Week w dniu otwierającym tydzień mody, Fashionphilosophy Fashion Week Poland w Bielsku Białej oraz w Mediolanie na Fashion Week pod patronatem Konsula Generalnego RP we Włoszech w obchody 100lecia Polskiej Ambasady, gdzie zyskała duże uznanie.

Kolekcja "Awangarda Kociewska" to przepiękne stylizacje z motywem ludowych haftów kociewskich. Projekty zainspirowane są dziedzictwem Kociewia, które zachwyca i wciąż rozkwita jak łąki na kociewskich polach. Stworzona idea zainspirowana haftem zawiera takie motywy jak: maki, tulipany, stokrotki, modraki, liście, pąki itp.

"Słowiańska Baśń Agnieszki Łukaszewicz w obiektywie Justyny Prabuckiej" (wernisaż 27 września 2019)

Agnieszka Łukaszewicz - rodowita tczewianka, projektantka mody, która rozwijała swoją pasję do szycia i tworzenia mody na Manchester Metropolitan University w Wielkiej Brytanii. Absolwentka The Manchester College, gdzie ukończyła z wyróżnieniem kurs Sztuki i projektowania (ang. Art & Design). Od dziecka wykazywała duże zamiłowanie do mody, sztuki i szycia. Wyjazd z kraju otworzył dla niej nowe możliwości w nabywaniu wiedzy i umiejętności związanych z jej zainteresowaniami. Pomimo rozłąki z ojczyzną, nigdy nie zapomniała o swoich korzeniach i Ziemi Kociewskiej, na której się wychowała. Przez cały okres studiów starała się promować piękno i bogactwo swojego regionu poprzez wykorzystywanie jego motywów w swojej pracy. Przedstawiona kolekcja jest częścią tych starań, jak również warunkiem uzyskania dyplomu uczelni wyższej. Głównym conceptem wykorzystywanym w tworzeniu kolekcji był haft kociewski oraz słowiański folklor. Wszystkie tkaniny wzorzyste są autorskimi realizacjami. Artystka zaprojektowała nowoczesne grafiki inspirowane wzornictwem Kociewia, po czym przeniosła je na jedwabne tkaniny, z których powstała kolekcja mody. Wystawa prezentowana w Muzeum Ziemi Kociewskiej w Starogardzie Gdańskim jest wynikiem współpracy projektantki i fotografki - Justyny Prabuckiej. Warto wspomnieć, że sesja zdjęciowa odbyła się w Muzeum - Kaszubskim Parku Etnograficznym im. Teodory i Izidora Gulgowskich we Wdzydzach Kiszewskich. Nie odbyłaby się ona bez udziału modelek - Anety Żelaskowskiej i Aleksandry Wasielewskiej oraz makijażystki - Kamili Widzickiej, a także fryzjerki - Martyny Rodackiej - Wiśniewskiej.

- **"Wystawa prac z ceramiki artystycznej i użytkowej Marka Zagórskiego"** (od 14 października 2020 roku)

Marek Zagórski jest przedstawicielem wielce interesującego środowiska artystycznego Kociewia. Skala Jego zainteresowań, form manualnej ekspresji, jest zaiste zaskakująca. Malarstwo, rzeźba, ceramika - to dziedziny, w których nie dość, że czuje się doskonale, to osiąga zasłużone sukcesy. Zasłużone, bo wynikające z ciągłych poszukiwań, eksperymentów, które przynoszą często wyjątkowo ciekawe, zaskakujące efekty. W rezultacie Jego prace stają

się atrakcyjne zarówno dla wystawców, marszandów, jak i nabywców. Muzeum Ziemi Kociewskiej kilkakrotnie gościło Jego ekspozycje w swoich salach. A od października mieliśmy przyjemność prezentować wystawę fantazyjnych prac z ceramiki artystycznej i użytkowej.

W minionym roku wystawy muzealne obejrzało 5 448 osób, w tym 4 109 osób bezpłatnie. 47 grup zorganizowanych - 1295 osób (w tym 22 grupy osób niepełnosprawnych - 622 osoby).

Od września 2020 roku Muzeum Ziemi Kociewskiej zaczęło organizować wykłady/wykłady online głównie z dziedzictwa kulturowego Kociewia, które cieszą się ogromną popularnością, a ich zasięg objął zainteresowanych mieszkańców nie tylko Kociewia, ale też Polski i całego świata. Zaprezentowano 9 wykładów:

Maciej Stawiski: "Bernardyni w Świeciu na Kociewiu - społeczność klasztorna"

24 września 2020 roku

W Świeciu nad Wisłą w latach 1625-1821 istniał klasztor bernardynów – zakonników w brązowych habitach. Bernardyni byli bardzo ważną częścią kultury staropolskiej. Głosili płomienne kazania, objeżdżali za jałmużną szlacheckie dwory, prowadzili bractwa religijne. Słynęli również z porywczego charakteru oraz zamiłowania do jadła i napoju. Byli gorącymi polskimi patriotami. Stali się dlatego tak ważnym elementem klimatu tamtej epoki. Nie przez przypadek też Adam Mickiewicz w „Panu Tadeuszu” umieścił pokutującego za swoje dawne przewiny Jacka Soplicę właśnie w habicie bernardyńskim. Na wykładzie online historyk z UMK – mgr Maciej Stawiski – opowiedział nam więcej o ludziach, którzy tworzyli społeczność klasztoru bernardynów w Świeciu w XVIII wieku. Warto poznać bowiem zakonników, którzy odgrywali tak ważną rolę w życiu religijnym i kulturalnym przodków współczesnych mieszkańców Kociewia.

Małgorzata Karczarzyk: "Człowiek w przestrzeni muzealnej"

5 października 2020 roku

Prezentacja związana z wykładem dotyczyła takich zagadnień jak np.: sztuka współczesna w przestrzeni muzealnej, emancypacyjny charakter sztuki, sztuka współczesna w oczach dzieci i dorosłych, warsztaty muzealne, jak edukować przez sztukę najmłodsze pokolenie, muzeum realne vs. wirtualne – przykładowe wirtualne galerie w Polsce i na świecie. Małgorzata Karczarzyk- artysta malarz, pedagog, doktor nauk humanistycznych, animator kultury, tutor, coach, Rotarianka, wykładowca na Uniwersytecie Gdańskim. Łączy działalność artystyczną z naukowo-dydaktyczną.

Ukończyła Gdańską Akademię Sztuk Pięknych oraz magisterskie studia pedagogiczne na Uniwersytecie Gdańskim, gdzie następnie obroniła doktorat w 2009 roku. Zajmuje się głównie malarstwem, rysunkiem, kolażem i fotografią. Napisała ponad 50 publikacji, których problematyka związana jest m.in. z pedagogiką sztuki, edukacją artystyczną, komunikacją wizualną, edukacją medialną. Miała około 50 wystaw w kraju i za granicą. Prowadziła warsztaty plastyczne m.in. w Polsce, w Szwecji, w Turcji, w Niemczech, w USA, w Irlandii, na Ukrainie oraz w Portugalii. W swoich działaniach artystyczno-badawczych stara się łączyć aparaturę pojęciową sztuki oraz nauki udowadniając, że dziedziny te jedynie pozornie są od siebie odległe.

Olgerd Felczak: "Wczesny i środkowy neolit na Pojezierzu Starogardzkim"

15 października 2020 roku

Wykład Olgerda Felczaka, kierownika Działu Epoki Kamienia i Wczesnej Epoki Brązu Muzeum Archeologicznego w Gdańsku w ramach projektu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Projekt dotyczący wczesnego i środkowego neolitu na Pojezierzu Starogardzkim stanowi podsumowanie wieloletnich badań archeologicznych nad najstarszymi społecznościami rolniczymi wymienionego obszaru. Dotyczy to okresu chronologicznego między 5000 a 3000 lat p.n.e. Należy podkreślić, iż po raz pierwszy tak wszechstronnie, zaprezentowane zostaną najważniejsze elementy życia pierwszych mieszkańców Kociewia, którzy prowadzili osiadły tryb życia. Końcowym efektem projektu będzie publikacja w ramach której, poznamy charakter egzystencji wymienionych społeczeństw i podstawowe cechy ich kultury materialnej. Słuchacze dowiedzieli się między innymi o wyglądzie osiedli uprawianych roślinach oraz o bardzo zróżnicowanej wytwórczości ceramicznej związanej ze zmieniającymi się kulturami neolitycznymi na obszarze Pojezierza Starogardzkiego.

Natalia Tolsty: "Medycyna tradycyjna w Meksyku"

13 listopada 2020 roku

Słowo curandero pochodzi od hiszpańskiego czasownika curar, czyli leczyć, zatem osoba określana tym tytułem powinna posiadać wiedzę na temat technik leczniczych. W Mezoameryce nazywa się tak znachorów, czyli osoby bez formalnego wykształcenia medycznego, którzy funkcjonują w systemie tradycyjnej medycyny ludowej, curanderismo i zajmują się leczeniem ludzi. Dobry curandero podpowie, jak wyleczyć mal ojo, susto lub

espanto, co w swoich praktykach używa yerbero i do czego potrzeba specjalnych proszków? Jednak w związku z tym, że obecnej sytuacji podróże są raczej niewskazane, warto było posłuchać opowieści o meksykańskich znachorach w zaciszu własnego, ciepłego kąta. O curanderos oraz ich sposobach na różne choroby opowiedziała Natalia Tolsty, podróżniczka rozmówiona w spotkaniach z innymi kulturami, zawsze szukająca nowych sposobów na przekroczenie własnej strefy komfortu, na co dzień zmagająca się z rozprawą doktorską w Katedrze Porównawczych Studiów Cywilizacji Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Piotr Fudziński: "Między Słupią a Wierzycą, cmentarzyska kultury pomorskiej z Kaszub i Kociewia"

23 listopada 2020 roku

Cmentarzyska kultury pomorskiej (VII-III w. p. n. e.) z terenu Pojezierza Kaszubskiego i starogardzkiego były obiektem zainteresowań badawczych od lat pięćdziesiątych XX wieku. Badania ratownicze i wykopaliskowe pozwoliły uratować od zniszczenia liczne groby z okresu wczesnej epoki żelaza. Pozyskane z nich zabytki trafiały do Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Zadanie, projekt pod nazwą „Między Słupią a Wierzycą, cmentarzyska kultury pomorskiej z Kaszub i Kociewia” obejmuje publikację dotychczas niepublikowanych badań terenowych z lat 1956-2000. W dużej części jest to symboliczna „archeologia dawnych dni”, związana z badaniami o niekomercyjnym i naukowym charakterze. Lista stanowisk objętych opracowaniem obejmuje 29 stanowisk. Analizę archeologiczną wspierają badania specjalistyczne tj. analiza antropologiczna, badania petrograficzne ceramiki, analizy kości zwierzęcych i węgla drzewnych oraz laserowe badania zabytków brązowych.

Gracjan Cimek: "Koronakryzys jako geopolityczny i społeczno-kulturowy blitzkrieg XXI wieku"

28 listopada 2020 roku

Globalizacja stworzyła sytuację daleko idącej współzależności państw i narodów. Dlatego wirus COVID 19 spowodował niespotykane dotąd turbulencje przekraczające granice państw i kontynentów. Ze względu na ich wszechstronność obecną sytuację globalną można określić mianem KoronaKryzysu (KK). Wykładowca stosunków międzynarodowych, Prof. Gracjan Cimek z AMW, w swoim wykładzie skupił się na wpływie KoronaKryzysu na rywalizację międzynarodową i procesy globalizacji. Ukazał w jaki sposób jego siła

uderzeniowa wygenerowała nowe problemy nie tylko w sferze gospodarki, ale przede wszystkim życiu społeczno – kulturowym, tak bardzo odczuwane przez nas wszystkich.

Jakub Mosiejczyk: "Groby, trumny, medaliki i krzyżyki - zapomniane cmentarzysko w Starogardzie Gdańskim"

28 listopada 2020 roku, godzina: 18.00

Na przestrzeni lipca 2016 przeprowadzono archeologiczne badania ratownicze w Starogardzie Gdańskim na stan. 52 (cmentarzysko nowożytnie XVII – XVIII w.) w obrębie inwestycji drogowej – rewitalizacji ul. Kościuszki i skrzyżowania z Al. Jana Pawła II. Podczas prac terenowych, członkowie zespołu badawczego zebrali świadectwa mieszkańców Starogardu Gdańskiego odnośnie badanego terenu, którzy bardzo interesowali się i licznie odwiedzali teren wykopalisk. Stopień zniszczenia był spowodowany inwestycjami infrastrukturalnymi podjętymi jeszcze w okresie PRL-u. W wyniku prospekcji, na obszarze 220m², będących pasem inwestycji, zarejestrowano łącznie: 29 jam grobowych, w których wyróżniono 35 pochówków (zorientowanych na osi E - W, z głowami zwróconymi na W) w układzie anatomicznym i 37 skupisk przemieszanych kości ludzkich, a także jeden obiekt architektury zarejestrowany w części fundamentowej.

Co ciekawe, wiedza o tym cmentarzysku nie jest obca współczesnym mieszkańcom Starogardu Gdańskiego. Jednak w ich przeświadczeniu miał to być cmentarz, na którym spoczęli ludzie, którzy umarli w wyniku jakiejś epidemii, np. cholery.

Omawiane badania należy uznać za pożyteczne naukowo i społecznie. Dotychczasowe prace interwencyjne z 2013 r. potwierdziły istnienie znacznych rozmiarów nekropoli w południowej części Al. Jana Pawła II (pod Galerią NEPTUN). Jednak, jak się okazało, jej obszar jest znacznie większy niż dotychczas sądzono. Pomimo destrukcji pochówków odnaleziono 38 tzw. zabytków wydzielonych in situ (np. medaliki, krzyżyki, paciorki bursztynowe, guziki, haftki, gwoździe od trumien, itp.), które obrazują bogactwo duchowe i materialne mieszczan z XVII i XVIII wieku. Biorąc pod uwagę, małą liczbę badań archeologicznych nad nowożytną kulturą funeralną, odkryte artefakty wnoszą nową wiedzę na temat zwyczajów pogrzebowych, uzupełniając wiedzę historyków.

Joachim Choina: "Tajemnice Lasu Szpęgawskiego"

8 grudnia 2020

Joachim Choina zaprezentował temat zbrodni w Lesie Szpęgawskim. Nakreślił kontekst społeczno-historyczny tamtych okrutnych czasów. Poznano zarówno

katów/oprawców, jak i ich ofiary, a także w jaki sposób próbowano zacierać ślady tej straszliwej zbrodni oraz jak doszło do powstania monumentalnego pomnika, który z jednej strony ma upamiętniać pomordowanych w Lesie Szpęgawskim, jak i być przestrogą dla kolejnych pokoleń.

Izabela Czogała: "Od Adwentu po Święto Trzech Króli na Kociewiu"

15 grudnia 2020 roku

Wykład obejmował omówienie okresu Adwentu poprzedzającego Boże Narodzenie, aż do święta Trzech Króli. Nie zabrakło wyjaśnienia jak wyglądali kolędnicy i szopka. Wigilijny wieczór opierał się o tradycję dzielenia się opłatkiem, symbolikę charakterystycznych potraw, śpiewanie kolęd, Mikołaja, a także o odrobinę magii. To wszystko prowadziło do czasu radości, uczt, wróżb o nadchodzącym roku, przenikania się świata żywych i umarłych, ludzi i zwierząt.

W 2020 roku ukazał się 15 numer Rocznika Muzealnego „Rydwan”, w którym zostały zamieszczone artykuły z zakresu dziedzictwa kulturowego Kociewia. W otwierającym tom artykule historyk Seweryn Pauch pisze o tajemniczych śladach na dwu średniowiecznych budowlach ze Starogardu Gdańskiego, kościele św. Mateusza i Baszcie Gdańskiej. Na murach kościoła widnieją dołki – ślady powstałe na skutek użycia świrdrów ogniowych (?) oraz imiona i nazwiska wraz z datami. Ich znaczenie i funkcje, zwłaszcza owych dołków omówionych przez autora w poprzednim tomie „Rydwanu”, są obecnie trudne do zinterpretowania. We wnętrzu Baszty Gdańskiej widnieje zaś ponad 50 rysunków, wrytych w ceglach. Zwyczaj umieszczania podobnych znaków musiał być w północnej Polsce dość powszechny, na co wskazują bardzo liczne analogie z innych świątyni gotyckich, natomiast dotąd nie wiemy, jaki był cel takich działań. Edward Zimmermann z kolei porusza problemy związane z kształtowaniem się osadnictwa, które dało początek Skarszewom. Autor przedstawił historię badań archeologicznych i wnioski z nich płynące, wykorzystuje również znane źródła historyczne. Podejmuje próbę zweryfikowania błędnych interpretacji źródeł, które nie znajdują potwierdzenia w wynikach badań archeologicznych. Badacz uważa, że początki miasta związane są z jego lokacją z około 1320 roku. Licznie znajdowane podczas prac archeologicznych gwoździe były do niedawna marginalizowane jako źródło informacji o badanym obiekcie. Aleksandra Szmul dokonała pełnej analizy zbioru gwoździ wydobytych podczas badań w kościele pw. św. Mikołaja w Gniewie i pogrupowała je na określone zespoły. Opierając się na stratygrafii obiektu, autorka

wydzieliła poszczególne fazy budowy i przebudowy kościoła. Jest to znaczący krok w opracowywaniu materiałów z tego stanowiska, dający możliwość poszerzenia wiedzy na temat rozwoju architektury lokalnej, dowodzi także przydatności tej kategorii zabytków, ponieważ zakres danych, jakie można uzyskać z tak niepozornego materiału masowego, jest wbrew dotychczasowym założeniom bardzo duży. Analizując pojedyncze pochówki, badacze pragną przede wszystkim ustalić tożsamość zmarłego i w miarę możliwości poznać historię jego życia. W przypadku szczątków kostnych znalezionych w krypcie południowej kościoła pw. Narodzenia NMP w Piasecznie właściwie od początku było wiadomo, że okrywające je jedwabne tkaniny to szaty liturgiczne, które trafiły do krypty ze zmarłym księdzem. Zespół w składzie Agata Zamorowska, Jan Jarosz, Sebastian Nowak i Dawid Grupa zajął się najpierw konserwacją tkanin i ich analizą technologiczną. Późniejsze poszukiwania w źródłach do historii kościoła i krypty pozwoliły na identyfikację osoby pochowanego tam księdza.

Maciej Stawiski kontynuuje cykl zapoczątkowany opublikowanym w poprzednim tomie „Rydwanu” artykułem poświęconym gwardianom świeckim. Tym razem badacz zajął się szczegółowo gwardianami z klasztoru Bernardynów w Nowem. Pierwsza część szerzej zakrojonej pracy będzie obejmować 25 lat działalności zakonu w Nowem, poczynając od 1. ćwierci XVIII wieku. Autor, wymieniając w porządku chronologicznym nowskich gwardianów, określa cztery modele kariery w zakonie bernardynów: kaznodziejski, organizatorsko-sповідniczy, spowiedniczy oraz naukowy, oraz zauważa występowanie typu mieszanego.

Znany z wcześniejszych publikacji Tadeusz Grabarczyk, zajmujący się m.in. dziejami badań archeologicznych na Pomorzu Gdańskim, tym razem opowiada o tym, jak w Sekcji Antropologicznej Towarzystwa Przyrodniczego w Gdańsku, która powstała w 1872 roku, prócz zadań ściśle naukowych – prowadzenia prac archeologicznych oraz referowania ich wyników – przewodniczący dr Abraham Lissauer dbał o kształcenie jej członków, omawiając na zebraniach Sekcji najnowsze publikacje z zakresu archeologii, a także te poświęcone szeroko pojętej antropologii.

Nie mogło zabraknąć również akcentu patriotycznego. Jakub Michalik pokrótce omówił genezę unikalnej, rzadko dotychczas opisywanej formy – połączenia biżuterii funeralnej, zakładanej przy pogrzebach, z biżuterią narodową, mającą na celu propagowanie patriotyzmu. Jako jej przykład przedstawił dziewiętnastowieczny medalion z symbolem krzyża, kotwicy i serca z kolekcji biżuterii patriotycznej prezentowanej na stałej wystawie „Sztum i Ziemia Sztumska” w kościele poewangelickim na pl. Wolności w Sztumie.

W drugim swym artykule Jakub Michalik omawia po kolei badania laboratoryjne mające na celu identyfikację stopu metalu z klamry, będącej pierwotnie ozdobą skórzanego, niskiego buta, wydobytej w czasie badań archeologicznych w kościele pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Piasecznie.

Krzysztof Kowalkowski opisał historię życia Alojzego Gusowskiego, cechmistrza cechu rzeźniczego w Starogardzie Gdańskim. Jest to opowieść o losach nie tylko samego Gusowskiego, ale także kilku pokoleń jego rodziny, i o historii miasta w pierwszej połowie XX wieku. Szczegółowo omówiona jest działalność bohatera artykułu w starogardzkim cechu rzeźniczym.

Po raz kolejny wracamy do Nowego nad Wisłą. Rafał Openkowski przedstawia dzieje gazet wydawanych w Nowem od 2. połowy XIX wieku do 1939 roku – „Der Weichselbote” i „Gazety Nowskiej” (od lipca 1921 roku). Autor omawia historię ukazywania się obu tytułów, ich zawartość, lokalizację drukarni, a także sylwetki redaktorów i wydawców, Franza Nelsona i Władysława Wesołowskiego.

Drugi artykuł tego autora dotyczy czasów współczesnych. Analiza zachowanych źródeł do dziejów harcerstwa w powiecie świeckim pozwala, niestety w dość ograniczonym zakresie, na poznanie funkcjonowania Związku Harcerstwa Polskiego na tym terenie.

W trzeciej części cyklu „Rękodzielnicy Kociewia” Edmund Zieliński ze znanstwem, sentymentem i sympatią przybliży życie i twórczość Alfonsa Paschilke, Teodora Kałuskiego i Jerzego Kamińskiego. Za swoją misję autor uważa utrwalanie w formie pisanej historii naszej kultury i sztuki ludowej, zwłaszcza – jak pisze – tej minionej, autentycznej, nieskażonej współczesnością.

Nasi czytelnicy zapewne pamiętają wspomnienia Adama Linsenbartha z jego podróży do odległych, czasem egzotycznych zakątków świata. Tym razem autor dzieli się z nami wrażeniami z Mongolii, gdzie przebywał w ramach misji UNESCO. Zajmował się tam organizacją Centrum Teledetekcji Mongolskiej Akademii Nauk, a każdą wolną chwilę wykorzystywał na poznawanie i dokumentowanie tego ciekawego kraju. Agnieszka Laddach podejmuje próbę odpowiedzi na pytanie, jak może być odbierany artysta i czy jego wizerunek jako podmiotu narracji o kulturze i jej teologii jest niezmienny na przestrzeni wieków. Autorka zastanawia się także, na ile potwierdzają się popularne stereotypy – obraz wytworzony na podstawie kilku przypadków artystów szczególnie dobrze znanych w historii sztuki i kultury. By odnaleźć wspólne artystom cechy, przedstawione przez nią przykłady zawierają sylwetki kreatorów sztuki żyjących w różnym czasie. Jednak by zawęzić pole badawcze, jako podstawę swych dociekań Laddach przyjęła wypowiedzi nowożytnych muzyków oraz komentatorów ich artystycznej twórczości.

Najnowszy numer „Rydwanu” zamyka recenzja publikacji Wiesława Borzyskowskiego: *Skarszewscy patrioci (wybór). 100 lat niepodległości* pióra Edwina Franciszka Kozłowskiego. Jak pisze recenzent, Wiesław Borzyskowski to m.in. zasłużony pedagog i historyk, autor licznych prac o historii Skarszew. Z pełnym przekonaniem polecając czytelnikom jego książkę, Edwin Kozłowski sugeruje rozszerzenie jej w następnym wydaniu o sylwetki kolejnych wybitnych ludzi Pomorza z okolic Skarszew.

W 2020 roku Muzeum Ziemi Kociewskiej wydało też książkę „Gród w Owidzu. Warownia na kupieckim szlaku”.

To ciekawie wydana i bogato ilustrowana pozycja. Z jednej strony zawiera ona szereg informacji na temat prac badawczych i wykopalisk, które miały miejsce na historycznym wzgórzu w Owidzu na przestrzeni lat m.in. z inicjatywy Muzeum Ziemi Kociewskiej. Znalezione wówczas zabytki są prezentowane na zdjęciach i ilustracjach. Z drugiej strony, w publikacji opisano w jaki sposób i z czyjej inicjatyw doszło do rekonstrukcji grodu. Od ponad roku Grodzisko w Owidzu jest jedną z największych atrakcji Kociewia.

Pracownicy merytoryczni Muzeum Ziemi Kociewskiej napisali szereg artykułów, promując dziedzictwo kulturowe Kociewia:

- | | |
|-------------|---|
| 20 stycznia | artykuł "Kociewiaci w Powstaniu Styczniowym 1863 r." |
| 20 marca | artykuł do "Dziennika Bałtyckiego" pt. "Rys historyczny i działalność Muzeum Ziemi Kociewskiej w Starogardzie Gdańskim" |
| 8 maja | artykuł do "Dziennika Bałtyckiego" - Dlaczego Starogard jest |

- nazywany miastem królewskim
- 19 maja artykuł pt. "Tchnęliście innym duchem" dla "Dziennika Bałtyckiego" na jubileusz 50. rocznicy istnienia gazety
- 22 maja artykuł - "Wspomnienia w 60 - tą rocznicę realizacji filmu "Krzyżacy" dla "Dziennika Bałtyckiego"
- 16 października artykuł dla "Gazety świętojańskiej" pt. "Jak działają kociewskie instytucje kulturalno oświatowe na przykładzie Muzeum Ziemi Kociewskiej w Starogardzie Gdańskim"
- 18 grudnia artykuł o próbie lokalnego powstania antypruskiego pt. "Powstanie zaczęło się w Klonówce do biuletynu informacyjnego "Kurenda" przy Urzędzie Gminy Starogard Gdański
- 21 grudnia artykuł pt. Kociewskie zwyczaje świąteczne, który powstał na bazie wywiadu z Izabelą Czogałą w magazynie Verizane.

Pracownicy merytoryczni Muzeum Ziemi Kociewskiej uczestniczyli też w programach radiowych i telewizyjnych, do których należy zaliczyć:

- 25 stycznia realizacja audycji w radiu ZET o zabytkach Starogardu
- 28 stycznia udział w programie TVP Gdańsk o powrocie Starogardu do Macierzy
- 5 lutego udzielenie informacji o wystawie niepodległościowej dla radia Tczew. Osoba prowadząca Pani red. Izabela Dulkowska
- 19 sierpnia realizacja programu o działalności Muzeum Ziemi Kociewskiej dla You Tube. Realizator Pan Waldemar Dębniak z Gdyni
- 18 września realizacja materiału filmowego o Muzeum Ziemi Kociewskiej dla Wydziału Informacji Społecznej Urzędu Miejskiego w Starogardzie Gdańskim
- 2 października audycja "Radia Starogard" o minionych i bieżących imprezach i wydarzeniach, organizowanych przez Muzeum Ziemi Kociewskiej

Pracownicy Muzeum Ziemi Kociewskiej jako eksperci świadczyli pomoc licznym instytucjom oraz osobom prywatnym w przeprowadzeniu kwerendy w zakresie pozyskiwania informacji z dziedzictwa kulturowego Kociewia. Do najważniejszych należy zaliczyć:

- 22 stycznia sporządzenie kwerendy o powrocie Starogardu do Polski na rzecz WIS
- 11 lutego kwerenda medali kurkowych na rzecz starogardzkiego Kurkowego Bractwa Strzeleckiego
- 14 lutego kwerenda fotografii o Szpęgawsku dla Urzędu Gminy
- 18 lutego kwerenda fotografii odnoszących się do przedwojennego starogardzkiego Bractwa Kurkowego na rzecz Prezesa Bractwa Lecha Magnuszewskiego
- 4 marca kwerenda i skanowanie pocztówek z widokami dawnego Starogardu dla "Dziennika Bałtyckiego"
- 4 maja kwerenda zabytków miejskich dla studentki zainteresowanej tym tematem
- 5 maja poszukiwanie przeszłości historycznej kilku kamienic usytuowanych w centrum miasta na rzecz zainteresowanego wnioskodawcy

- 6 maja kwerenda fotografii notabli miejskich z II połowy XIX wieku dla Pana Karola Nalborskiego, autora publikacji o "Masonerii na Kociewiu"
- 7 maja zebranie informacji o moście chojnickim i ujeżdżalni koni na rzecz instytucji archeologicznej - "Archeobaltica"
- 14 maja kwerenda fotografii z planu filmowego "Krzyżacy" na potrzeby Urzędu Gminy Starogard Gdański,
- 28 maja kwerenda bibliograficzna i fotograficzna wybranych budynków miejskich: byłej siedziby Banku PKO i Domu Św. Elżbiety dla studentki historii zainteresowanej tym tematem
- 4 czerwca poszukiwanie informacji o siedzibie rodziny niemieckiej sprzed 1920 roku dla zainteresowanego wnioskodawcy
- 10 lipca kwerenda bibliograficzna o międzywojennej rodzinie starogardzkiego przedsiębiorcy Petera Kaufmanna na rzecz zainteresowanego wnioskodawcy
- 24 lipca kontynuacja kwerendy o rodzinie Kaufmannów dla zainteresowanego wnioskodawcy
- 12 sierpnia kwerenda fotograficzna i sporządzenie opisów zdjęć "2 Pułku Szwoleżerów Rokitniańskich" do artykułu w "Dzienniku Bałtyckim".
- 1 września zebranie informacji o dawnym zamku krzyżackim w Osieku dla zainteresowanego wnioskodawcy
- 1 września poszukiwanie ofiary zbrodni szpęgawskiej z grobu Nr 14 dla zainteresowanego wnioskodawcy
- 8 września kwerenda dla Urzędu Stanu Cywilnego, poszukiwana osoba Paweł Włoch, rozstrzelany w Szpęgawsku 22.10.1939 r.
- 24 września aktualizacja zabytków Starogardu na potrzeby Wydziału Informacji Społecznej Urzędu Miejskiego

W minionym roku podjęto też szereg dodatkowych działań i prelekcji. Dla przykładu:

- 19 lutego prelekcja w Powiatowej Bibliotece Pedagogicznej nt. "100. lecia powrotu Pomorza do Macierzy"
- 4 października obsługa fotoreporterów z Województwa Pomorskiego w charakterze przewodnika po mieście, na prośbę Urzędu Miejskiego
- 3 listopada realizacja audycji przedstawiającej kulisy filmu "Szpęgawsk 1939" w siedzibie Osiedlowego Domu Kultury przy ul. Reymonta. Osoba prowadząca Pani Joanna Szwoch.

W październiku przyczyniliśmy się też do realizacji działań w ramach projektu pt. STRÓJ KOCIEWSKI - muzealia, ewolucja i współczesna interpretacja. „Dofinansowano ze środków Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu”. Udzieliliśmy pomocy Lechowi Zdrojewskiemu w formie udostępnienia dawnego stroju funkcjonującego na Kociewiu, pomocy merytorycznej w sesji fotograficznej. Wielokrotnie udzielaliśmy informacji i dostarczaliśmy eksponaty, fotografie uzupełniające wyżej wymienione działania.